© UNITARIAN
FOR THE MINISTRY
Berkeley, Cal.

L. évfolyam. Cluj (Kolozsvár), 1940. április. 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.
Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Husvét a lélek ünnepe.

Egy ember alakja bontakozik ki előttem. Térdig sziklába kötve, fogva, mintha titkos erők hatalma okozná. Izmai azonban végsőkig feszitvék, karjaiban sujtásra lendülő kalapáccsal, mintha szét akarná törni szikla béklyóját.

Szemében a lélek vágya és bizó hite tükrözik. Egész valójából kiárad a győzedelmes akarat... Ez a kép hamisitatlanul és időszerüen a mi életünk képe. Husvét táján, amikor a lélek diadalmas ünnepére készülünk, igy látjuk önmagunkat. Térdig vérben és sárban az ős, pogány erők szikla-ágyai karolnak és béklyóznak. A természeti ember még mindig velünk van, tulságosan velünk van. De lényünkön átviharzanak a nagy keresztény eszmék s kezünkben sujtó kalapáccsal készek vagyunk széttörni a lefogó, durva erőket. Sujtásunkra megremeg a testünk és lelkünk, de minden sajgó ütésre reped a szikla, önmagunkat pedig, bár nagy áldozat árán, de ki kell operálnunk, föl kell szabadítanunk, hogy elérhessünk a lélek ünnepére, mert a lélek nem birja a rabságot. És rabságban nem ünnepelhetünk.

A lélek felszabaditása nemcsak áldozatot, hanem hősiességet is kiván. *Csendes, önmagunk feletti diadalmat.* A világ hamis képeket melenget a hősiességről. Lármás, mellveregető utcai csődületet, mely pillanatnyi érdekek elaprózó megoldását szolgálja. Ez az ál-hősiesség a maga érdekhajhászó zajos hőseivel. A mi hősünk Jézus, ki halálmegvető bátorsággal, de csendben, hangos szitok, vagy tüntető dicsekvés nélkül emeli vállára a keresztet s

viszi a Golgotáig, hogy a lélek diadalünnepe, a husvét ránk köszöntsön s teljes fénnyel ránk ragyogjon. A hamis hősiesség részlet-igazságokért, mindennapi érdekekért s durva erőszakkal harcol. Az igazi pedig nagy távlatokban gondolkozik, az örökértékü, általános jókért s a lélek hatalmával küzd mindannyiunk boldogságáért. A természeti embert akarja a jézusi szintre emelni, hogy a léleknek örömünnepe lehessen.

Mi szeretjük a duzzadó erőt, pezsdülő piros arcot, dalos ajkat s haláltmegvető bátorságot, ha mindezekben a lélek nyilatkozik meg. Hisszük és hirdetjük, hogy mindezek csak a lélek lenditő és irányitó munkájában nyerhetnek örök diadalmat.

Simén Dániel.

Deva.

Az épitésnek s igy az egyházépitésnek is különböző módjai és utjai lehetnek. Ezek közül leghelyesebb a zajtalan, tervszerü megszervezés, — mondhatnók: a kifejlesztés. Ezt természetesen nem lehet kivülről azonnal észrevenni, de igy annál maradandóbbat lehet alkotni.

Jelen rövid cikkecske nem a hivalkodásért iródik, csupán a tájékoztatást óhajtja szolgálni s lévén a főcél unitárizmusunk továbbfejlődése, minden olvasó lelkébe be akarja csepegtetni Déva várának s igy magának Dévának középponti jellegét.

Március 6—16 között Barabás Miklós esperes társaságában meglátogattam a nagyváradi leányegyházközségünket, ahol Köntés Béla a segédlelkész s ahol örömmel láttam az unitárius élniakarást és életet. Temesváron napokat töltöttem s esperes és Nagy Zoltán lelkész és felesége társaságában látogatásokat végeztem. Itt már megvásárolták a templom és lelkészi-lak helyét pár évi nagyszerü munka után.

Aradon csak Jakab Géza gondnok és Buzogány vendéglős afiaival találkozhattam az idő rövidsége miatt.

Vajdahunyadon Ferencz József afia volt szives vállalni, hogy segitségünkre lesz; Piskin Lengyel Ferencné urnő, néhai Varga Zsigmond unitárius lelkész leánya az unitárizmusnak nagyon lelkes hive.

Utoljára emlitem Dévát, ahol megérkezésünk után azonnal felmentünk a várba. A Dávid Ferenc-emléktábla a most bezárva álló fülkében épen áll uj formájában. A fülke maga tele van irva látogatók neveivel. Valószinü, akkor járhattak be oda olyan sokan olyanok, akik neveiket odafirkálták, amikor a vasrudakból álló ajtó nyitva állott. Mindent meg kell tennünk, hogy a fülke belseje szépen rendbehozassék. Kivülről nem látszik rajta rongálás.

Visszajöve a városba, felkerestük Bruss Vilmos unitárius afiát, aki minket unitárius lélekkel, szivesen fogadott. A vele való beszélgetés eredménye az lett, hogy ő saját maga felajánlott egy imaház-helyet benn a városban, igen alkalmas helyen, ahonnan a vár teljesen jól látható.

Nagyenyeden olyan megállapodásra jutottunk az esperessel, hogy a felajánlott helyre egy megfelelő imaházat kellene épitenünk, amely az ottani hivek állandó szükségletét kielégitené, de emellett a világ unitáriusainak a javát is szolgálná. Déván szükség van a hiveknek imaházra, de lévén Dávid Ferenc a világ unitárizmusának a mártirja, e célt is szolgálnia kell egy ott épitendő imaháznak.

Láttam annak idején a néhai Pákei Lajos által készitett tervet s e terv keletkezése is mutatja, hogy az unitáriusok még gondoltak ilyen imaház épitésére.

Székelykereszturon a főgimnáziumban a hiterősitőnapon az ott összegyült tanár, lelkész, tanitó afiai előtt felvetettem a gondolatot s ott azt a legnagyobb örömmel fogadták. Megbeszélés közben kialakult a gondolat, hegy Dávid Ferencre való tekintettel unitárius központtá kell lennie s oda évenként el kell vinnünk ifjuságainkat a különböző nevelő-intézményeinkből s ilyenkor, valamint a minden évben megtartandó november 15-iki ünnepély alkalmával is az épitendő imaház kell, hogy befogadja az oda zarándoklókat.

Óhajtandónak tartanám, hogy a gondolat visszhangra találjon s meggyökeresedjék minden unitárius testvérünk szivében és igy Déva azzá lehessen, aminek lennie kell az unitárizmus számára. *Dr. Kiss Elek.*

Vallásos élet a mai Oroszországban.

Sokat vitatott, érdekes kérdés, hogy milyenek a vallási állapotok a forradalom előtt legszentebbnek tartott országban, Oroszországban? Mivel általában a legkülönbözőbb, ellentmondó hiresztelésekét lehet hallani erről, s mivel e hiresztelések ritkán származnak eredeti forrásból és még ritkábban elfogulatlanok, méltán tarthat a legnagyobb érdeklődésre számot a Genfi Keresztény Sajtó és Hirszerző Iroda alábbi közleménye, mely az unitáriusok lapjában az „Inquirer"-ben látott napvilágot.

Az adatokat egy asszony szolgáltatta, ki 1939-ben hagyta el Oroszországot. 10 hónapot töltött szovjet börtönben, hova mint az állami rend ellensége 20 évi kényszermunkára itélten került. Egy idegen konzul közbenjárására megszabadult attól, hogy munkatáborba vigyék, ehelyett hatósági intézkedésre áttették a határon, hol egy külföldi munkás várta, mint leendő férje, kivel otthon Oroszországban ismerkedett meg.

Arra a kérdésre, hogy vajjon azután a nagy és rendszeres üldözés után, mely az 1937—39-es években csaknem teljesen megsemmisitette a vallásnak csaknem minden látható külső jelét, lehetséges-e, hogy az ország valaha ismét keresztény lehessen, azt felelte: „Oroszország látható külső jelek nélkül is keresztényebb lényegében, mint bármikor s soha olyan egységben nem voltak a hivők, mint ma".

Leirván a börtönbe való megérkezését, ami éppen husvét éjjelén volt, igy folytatja: „Egy apáca jött hozzám, ő s nehányan összegyültünk egy sarokban s ugy énekeltük a husvéti énekeket. Könnybelábbadt a szemünk, mig „Krisztus feltámadott"-ot énekeltük. Utánna megcsókoltuk egymást. Imádságunkban a nem orthodoxok is egyesültek velünk".

Elmondja, hogy a pap zaklatására elég, ha valaki feljelenti, hogy engedély nélkül keresztelt. Az engedély nem érvényes a munkaadó láttamozása nélkül, kinél a gyermek szülei alkalmazásban vannak. Természetesen a munkaadónál ilyen célból való jelentkezés igen gyakran az állás elvesztését vonja maga után, mivel a hivők ellenforradalmároknak számitanak. Hasonló bizonyitvány és eljárás szükséges az esketési, temetési szertartásokhoz. Ha a pap azt látja, hogy a bizonyitvány beszerzésére nem lesz lehetőség, a szertartást saját felelősségére végzi, ami mindig az utólagos feljelentés veszedelmével jár.

Az asszony elfogatása előtt négy templom volt lakóhelyén. Ezek minden istentisztelet alkalmával zsufolva voltak, sőt sokszor a cinterem is megtelt. Olyankor levették az ablaktáblákat, hogy a künlevők is résztvehessenek. Vasárnaponként igen sok állami alkalmazott korareggeli urvacsorára megy, mert hivatalaikban nem szabad késniök, vagy ünneplő ruhában menniök. Két leányt azért csaptak ki az iskolából, mert édesanyjuk husvét reggelén ünnepi ruhát adott reájuk. A vallás üldözése azt eredményezte, hogy mind nagyobb szerepet játszik a nép életében, összetartja, előzékenyebbé, szolgálatra készebbé teszi őket.

Azok a papok, akik igazi hivatást éreztek pályájuk iránt, nem tagadták meg azt. Sok fiatal pap örömmel, készséggel vállalja az üldöztetést, mely pályájával jár. Előfordult az is, hogy tizennyolc éves ifju is felvette a papi szentséget, önként ment az elitéltekkel számüzetésbe s vigasztalást, bátoritást öntött sorsa osztályosaiba. A papság mellett nagyszámu asszony-misszionárius dolgozik Oroszországban. Szóról-szóra megtanulták az Újtestamentumot, egy-egy imakönyv főbb részeit s e tudásukkal házról-házra járnak a keresztények közt. Megkeresztelik a gyermekeket, tanitják a vallást s ahol s amikor csak lehet, urvacsorát osztanak azok számára, akik nem mehetnek a templomba.

Egyik régi csodatevő képet Moszkva egyik székesegyházában őrzik. Ez a templom egész nap nyitva van, s szakadatlan áradatban özönlik a nép a templomozásra. A papok rendes fizetést kapnak, ami önkéntes titkos adományokból gyül össze jórészt. Ugyanigy gyül össze a templomok fütésére, diszitésére szükséges összeg. Minden templomnak megvan a maga 20 tagból álló gyüjtőbizottsága (dvatssatka). Némelykor gyüléseket is tartanak, azonban lehetőleg ritkán, hogy feltünést ne keltsenek. Az állambiztonság egyik ügynöke mindig jelen van az istentiszteleteken. A legtöbb pap civilruhában jár. A temetési szertartásokat rendesen házaknál tartják, ha arra alkalmas szoba van, ha nincs, akkor a halottat

éjszaka a templomba viszik. Némelykor előbb megtartják a „Vörös“ állami temetést, hogy a család ne veszitse el az állását, vagy nyugdiját s azután a halott nélkül tartják meg a keresztény szertartást.

Rendelet jelent meg arról, hogy amelyik templomot nem tartják jókarban, azt az állam bezáratja. A hivek minden esetben előteremtették a szükséges összegeket, de igy is gyakran előfordul, ahogy az állam átmenetileg raktárnak, vagy börtönnek foglalja le a templomot. Különösen börtönökben mutatkozik nagy hiány, dacára annak, hogy sok ujat épitettek.

A hivek mindent megtesznek, hogy a szentképeket megmenthessék, azonban azokat magánházaknál tartani nem szabad, azért az ágy felé téve törülközővel takarják le azokat, vagy szekrényekbe, fiókokba rejtik s onnan veszik elő imádkozáskor. Sok gondot okoz a szentelt gyertyáknak s mécsesek olajának az előállitása. Azokat éjszakánként készitik a városokon kivül. Meggyujtásuk s égetésük rendőri váratlan látogatások alkalmával büntetést von maga után. Az orthodox-temetőket mind megsemmisitették, a sirköveket utcakövezésre használták. Nem ritka látvány, hogy az utcakövezeten ilyenek olvashatók: „Itt nyugszik N. N. az Isten szolgája.“ Ugyanigy kezdtek eljárni a római katholikus, protestáns temetőkkel is, azonban azoknak rombolását, felsőbb rendeletre betiltották. Mindazok, akik keresztényeknek tartják magukat, sőt sok helyen a mohamedánok is a hit fentartására szorosan egyesültek, bármilyen felekezetüek is legyenek. Közösen tartanak fenn templomot s oda hüségesen eljárnak a különböző időpontokra kitüzött istentiszteletekre, mindenik felekezetnek külön sarokban van az oltára. Urvacsorát közösen vesznek. Mivel a templomok sokszor annyira zsufoltak, hogy bennük mozogni sem lehet, a papok nem gyóntathatnak minden urvacsora előtt, azért a hivek csendesen Istennek vallják meg büneiket.

Röviden ez a lényege annak a rendkivül érdekes beszámolónak, amely bizalommal és reménységgel tölthet el mindnyájunkat, akik a kereszténység jövendőjéért aggódunk. *Kővári Jakab.*

Fekete Lajos: **Dal az Ismeretlenről.**

Az Ismeretlen csábja szédit
S ragadja lelked szerte szét,
Ha vágyol messze, hol más a föld
S göröngyét más kéz verte szét.

E csábitásban vágyak élnek
S miként a tenger háborog,
Szivedben ugy ég ezer érzés
S nyugtodra gyógyirt egy se hoz.

Csak menni, menni valamerre
S elhagyni mindazt, ami rég,
Hogy boldogitson, neked hordta
Ezernyi bűbáj ingerét.

S mig öntudatlan száll e vágyad,
Ki tudja merre, tájtalan,
Emlékezz: egykor ugy maradsz
Kölduskénf élve, társtalan.

Az Ismeretlen elrabolja
Perceid ízét, örömét
Csábtánca bárha mámorba hajt,
Nem láthatod meg szép szemét.

Vakon hát mért rohanna élted,
Magasba fel, vagy mélyen le,
Boldoggá tenni sohasem tud
A „messziség“, nyugodj bele.

Lupényi jegyzőkönyvi kivonat.

Mozgalmas, nagy időkben a kis dolgok észrevétlenül eltűnnek, elsodródnak, mint halkan hulló levelek a viharban. Pedig-pedig egy levélre tán intézmények sorsa van irva. A vihar-sodrásban megragadunk egy frissen kitépett lapot, hogy megmentsük az esetleges teljes elkallódástól. Nem egyéb ez, mint egy egyszerü jegyzőkönyi-kivonat, de hátha üzen valamit az unitárius olvasó közönségnek.

Egyetemes egyházunk vezetősége az 1940. évet iskola-évnek jelentette ki. S e kijelentés alatt régi iskoláink ujraszervezését, kibővitését és ujak felállitását értette. S azután, mint szigoru életparancsot, szétküldte a felhivó szót. A lupényiek a cselekvők első sorában jelentkeztek. De, amint már szállóigévé vált Lupényben, szegénységükből csak a lelkük gazdagságát ajánlhatták fel iskolaalapra. De éppen ezért épül fel az iskola, mert a lélek nyiltkozott meg először. A következőképpen :

Az iskolaépitő rendkivüli közgyülés jegyzőkönyvének nehány kiragadott adata mindent ékesen elmond. Hogy iskolát kell épiteni, 49 unitárius gyermeknek kulturhajlékot, azt mindenki átértette. A kérdés a „hogyan“ körül forgott. Az egyházközség vezetősége egy tervezetet terjesztett a gyülés elé, mely az ismert lupényi magas adókulcson felül, átlag véve minden adófizetőt csaknem ezer lejjel terhelt meg. Az összeg megszavazása minden nagyobb vita nélkül átment. Sőt az áldozatkészség ritka megnyilvánulásai is jelentkeztek, amelyek megjegyzésre méltóak. Abban a bensőséges családias hangulatban, melyben a kéz nem ökölbe szorul, hanem kitárul, mint az adakozó sziv jelképe, *Mende Miklós* megható nagylelküséggel *egy havi összkeresetét 6000 (hatezer) lejt* ajánlott meg. Mende Miklós nem unitárius, de unitárius a felesége és fia s e nemes magatartás lelki rugója itt is keresendő. Ime, ilyen egy öntudatos uriasszony lélekmunkája a családban! Amig e nemes tett hatása vágighullámzik a jelenlevőkön, *Lengyel Péter* presbiter összeráncolt homlokkal számit valamit. Látszik, hogy nagy fejtörésben van. A kirovás nagy s öttagu család fejének szigoru számitást kell végrehajtani, mielőtt lelkiismerettel megajánl valamit. De Lengyel Péter gyorsan elkészül. Hat hónapi időtartamra összkeresetének 10 százalékát ajánlja meg. Az összeg felülrug 2000 lejen. Lengyel József 1500 drb. téglát (3000 lej), *Átyim József* kezdő asztalos 3000 lejt érő munkát ajánl meg. E két presbiter családot azért emelem ki, mert ezek leszármazottjai a „földszerző“ és „templomépitő“ öregeknek. Sőt egy évtizeddel ezelőtti jegyzőkönyv azt is megörökiti, hogy Átyim György és az öreg Lengyel annak idején az akkori vezetőséggel szemben, dupla megadóztatással, kétszer akkora belterületet ajánlott megvásárlásra, mint amekkorát kertgyarapitásra valóban megvásárolt az eklézsia. Kár, hogy akkor nem az ő álláspontjuk győzött. Erényük azonban átszállott adakozó fiaikra. A jegyzőkönyv-

ből kicsillámlik még *Suka Sándor* gondnok neve, ki nemcsak anyagiakban, hanem lelkiekben is valóságos atyja az eklézsiának. Ő ott volt a legelső eklézsia-szervezési megmozdulásnál s zászlóvivője minden nemes elgondolásnak. Több, mint két évtizedes vezetői multjában, a jegyzőkönyvek szerint, mindig a legelső a megajánlók között. Ugyszintén *Árkosi Ferenc* pénztáros, ki a gyüléseken csak akkor szólal fel, ha többet adhat, mint amennyit eklézsiája kér tőle. Fel kellene sorolni a presbiterek neveit s közöttük a *Deák Józsefét*, ki arra az esetre, ha az iskolaügy elakadna, három adózó összterhének a vállalására jelentkezett, vagy a *Molnos Károlyét*, ki szerint egy nép, melynek templomhomlokzatára *„Egy az Isten“ van vésve, szivben és akaratban is csak „egy“ lehet.* A jegyzőkönyv, amint nézzük nyüzsgő, lobogó életté elevenedik, mely mögött a cselekvő, meleg emberi szivek vérpiros háttere huzódik meg az egy Isten jóságos áldásának széthulló sugarával. Két név és két sziv simul még a háttérhez, Simén Dániel lelkészé és nejéé, kik 5000 lejes megajánlást tettek.

Az iskola lélekbeágyazva elindult s remélni lehet, hogy a valóságban is felépül, annál is inkább, mert a kiváló hivek élére az ügybuzgóságáról közismert Nyitrai lelkész-pár került. Övék a munka és övék lesz a mi boldog elismerésünk.

Simén Dániel.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Az Unitárius Konferenciás Tábor téli konferenciáját február 8—10-én tartotta meg a Hőgyes Endre unitárius Misszióházi ifjusági teremben. A háboru és béke kérdését vetette fel, mint jelenleg aktuális kérdést. Ezt a kérdést ismertette Botár Imre tanár a történelem, Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, szociális eszmék és Barabás István lelkész az evangélium szempontjából. Mind a három előadó teljes készültséggel és tudással tárta fel e kérdés minden motivumát s a hallgatóságba az a nézet alakult ki az előadások és a vita alapján, hogy a munka és előrehaladás igaz utja a béke s az evangélium kizárólag ezt a békét hirdeti örök vezető fáklyaként. A konferencia közönsége a finn testvérnemzetet állitotta a magyar nemzet elé példaadónak, akik ugy a békében, mint a háboruban, ugy a történelem folyamán, mint szociális szempontból is teljesen az evangélium szellemében teljesitik szigoru lelkiismeretességgel hazájuk iránti kötelességüket. Az utolsó nap tea-estélyt rendeztek dr. vitéz Nyiredy Gézáné vezetése mellett az Unitárius Nőszövetség és a Tábor hölgytagjai. Utánna következő vasárnap a Misszióházban dr. Csiki Gábor missziói lelkész, a Koháry-u. templomunkban Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár tartott konferenciás istentiszteletet.

Február 18-án megalakult az énekkar is, hogy közremükö-

désével emelje az istentisztelet ünnepélyességét és ha elég jelentkező lesz, ugy esetleg a zenekar hangversenyeibe is részt vegyen. A zene és az ének be kell, hogy vonuljon a mi egyházunk életébe is, mert anélkül szegényes a leghatalmesabb szónoklat is, ha nem emeli az ima szárnyát az egyházi dal és az egyházi zene az egek felé.

Vidékről is közölhetek örömhirt. A kocsordi egyházközség anyaegyházközséggé alakult és első rendes lelkésze Nagy Sándor abásfalvi lelkész lett. Pestszentlőrinc szintén elhatározta anyaegyházközséggé alakulását és elnökgondnokává dr. Májay Ferenc pestszenterzsébeti polgármestert választotta. Rendes lelkésze az egyházközségnek, alapító és templomépitő lelkésze Pethő István. Vagyonkezelő gondnoka, az eddigi gondnok, Székely Domokos, jegyzője Domokos Albert, pénztárosa Paizs Zsigmond. Ezen kivül még ugy Pestszentlőrinc részéről, valamint a hozzá csatlakozó kispesti, pestszenterzsébeti és csepeli szórványok hivei közül kebelitanácsosokat választott s az eddigi szórványgondnokokat tisztükben megerősitette.

Ezekben óhajtottam a magyarországi unitárius mozgalmakról kedves lapunk eziránt érdeklődő tisztelt olvasói előtt beszámolni s maradok mindig kész hive hitrokoni mély tisztelettel és szeretettel:

Ujváry László.

Az E. K. Tanács hirei.

Az E. K. Tanács március hó 20-án tartott rendes ülést, amelyen jelen voltak *Dr. Varga Béla* püspök ur, *Dr. Gál Miklós* és *Dr. Elekes Domokos* főgondnok urak, *Dr. Kiss Elek* főjegyző s a Tanács tagjai nagy számmal. Nevezetesebb eseményei a következők:

1. Az elnöki bejelentések során a főt. *Püspök ur* meleg szavakkal emlékezett meg *Majláth Gusztáv Károly* cimzetes érseknek, a volt erdélyi róm. katholikus püspöknek Budapesten bekövetkezett haláláról. A Tanács tagjai felállással hódoltak a nagy magyar főpap emlékének.

2 Tanács megnyugvással vette tudomásul, hogy a főt. Püspök urnak Dr. Mikó Imre E. K. T. tagjának és a Nuf. főtitkárnak kiséretében a szakminiszterekkel történt tárgyalásai nehány kérdésben, mint a róm. katholikus papokéval egyenlő kongrua és a felekezeti tanitók államsegélye, a medgyesi lelkész kongruája stb. ügyekben a viszonyokhoz képest kedvező eredményt értek el, a kongrua jövő évi költségvetésbe is fel van véve. Az egyház más ügyeinek elintézése is kedves mederben halad előre, amiben hálára késztető állandó munkásságot fejt ki Dr. Mikó Imre főtitkár.

3. E. K. Tanács több *alapitó-levelet* vett tudomásul és hagyott jóvá részint az elnöki bejelentések kapcsán, részint a tárgysorozat más pontjaiban. Az *adományok* a következők:

A) Néhai *Zsakó Lenke* nevére tett alapitvány. Zsakó Lenke testvérei: *Dr. Zsakó Andor* törvényszéki biró, *Dr. Zsakó István*

a Lipótmezei elmegyógyintézet igazgatója, *Özv. Dr. Jancsó Ödönné, Dr. Zsakó Gyula* törvényszéki tanácselnök, *Dr. Mikó Lőrincné* és *Zsakó Zoltán* az Erdélyi Bank cégjegyzője 30.000 (Harmincezer) lej alapitványt tettek. Az alapitvány a Nőkszövetsége gondozásában aggmenház céljait fogja szolgálni;

B) *Dr. Ferenczy Géza* tisztb. főgondnok a nagyajtai egyházközségnél 20.000 (Huszezer) lejes *alapitványt* tett a többgyermekes családok segélyezésére, főképpen nevelési szempontokból;

C) *Ferencz József és neje* nagyajtai lakósok 3000 (Háromezer) lej alapitványt tettek a lelkészi és énekvezéri jövedelem gyarapitására;

D) *Sándor Mózes és neje* h.-almási lakósok 500 (Ötszáz) lej urvacsorai alapot létesitettek.

Az alapitványokat az E. K. Tanács köszönettel fogadta el A szép áldozat bizonyára hálára készteti az unitárius lelkeket.

4. A szindi Bors-birtok bérbeadására nézve a Tanács a feltételeket megállapitotta.

5. E. K. Tanács elhatározta, hogy János Zsigmond fejedelem születésének 400-ik évfordulóját méltó ünnepség keretében megünnepli. Az ünnepély előkészitésével a Missziói Bizottságot bizza meg.

6. E. K. Tanács tudomásul vette a Teol. Akad. Igazgatósának azt a bejelentését, hogy Simén Dániel teológlai tanár 1940 március hó 1-vel elfoglalta állását, tanári működését megkezdette.

7. Több pont alatt foglalkozott az egyház anyagi és szellemi ügyeivel, valamint segélykérésekkel. Végül a légvédelmi rendeletekkel kapcsolatosan a székelykereszturi főgimnáziumra vonatkozóan. *B. P.*

Nagyhét.

Virágvasárnap boldog fénye,
Benne Krisztusnak égi lénye.
Elnyelte azt a Gonoszságnak,
Bünnek kifakadt csuf fekélye.
Lásd a világ ma gyülölet, romlás,
Ádáz lelkeknek büntanyája.
Istennek képe megfakult bennük,
Krisztusnak nincsen közöttük nyája.
Ha ma, vagy holnap, vagy husvét reggel,
Lejönne hozzánk hószin sereggel,
A hitetlen tömeg, a gaz, gyáva,
„Feszitsd meg!“ kiáltná ujra rája.

Gyermek! te szent, te tiszta drága,
Égi szeretet szép virága,
Te még látod őt hóruhába,
Bün felett állni, busmagába.
Azért a szivedbe fogadd őt mélyen,
Hogyha majd átérsz, a gyászon, éjen,
A te világod igazabb legyen,
Napfény ragyogjon földön és egen
Ha mi nem leszünk már, mai vének,
Ajkadról szebben zengjen az ének,
S Nagypéntek mai szomoru gyásza,
Legyen a Husvét boldog fohásza...

Telekyné Ferenczy L. Marcella.

TŰZHELY MELLETT

Unitárius kosár.

Zoltán Domokos, a régi nemes unitárius család sarja, még ötven éves sem volt, mikor nyugdijaztatta magát. A közszolgálatból éppen elég huszonöt esztendő, gondolta, s ideje már a hivatali szoba rabságából kiszabadulni az élet nagy, szabad mezőire. Veieszületett ősi vágy hajtotta a föld után, melytől elszakadt ifju korában, beletemetkezve könyvekbe, tanulmányokba s később hivatalával járó teendői közé. Gyakran szerette volna kiszakitani magát hivatali szobája ügyiratcsomói közül a szabad természet világába, hol ősei századokon át szántották a földet, hintették a magvat, aratták a hullámzó buzatáblákat. Néha vad, ösztönös erő rohanta meg s üzte a hegyormok, sziklaszakadékok, cserfaerdők felé, hogy zuzza, irtsa láthatatlan, iromba szerszámokkal a rengeteget. Ugy, ahogy ősei, nemes kuriák urai tették, szabad, nyers erővel, mint a föld fiai. Iróasztala gyakran megreccsent, mikor rákönyökölt s fejét ráhajtotta gigászi terhével, földszerelemben fogant bolond vágyaival.

Végre ütött az óra s a nyugdijas Zoltán Domokos feleségével és egyetlen fiával, a gimnázista Jancsival visszaköltözött ősei falujába, hogy a szabadság boldogitó gyönyörében találkozzék rajongott földjével, melynek közelségében uj életerőt, kedvet, munkára, küzdelemre sugalmazó ihletést nyertek. Néhány hónap alatt az omladozó ősi ház falai kiegyenesedve, ifju szinben emelkedtek fel a kidölt-bedölt keritések, elhagyott gazdasági épületek, gyepesedő udvar átalakultak, ragyogtak s messzire kiáltották a járókelőknek, hogy itt a föld és a munka szerelmese lakik.

Hire is ment hamarosan a környéken a Zoltán-féle gazdaságnak s alig három esztendő alatt gazdasági terveivel, teljesitményeivel, berendezkedésével a gazdasági szakkörök elismerését is kivivta. Mint vagyonos földbirtokost és mintagazdát emlegették már mindenfelé.

Ez években a kisebbségi magyar társadalom sajátságos történelmi időket élt. Helyzeténél fogva az egymásrautaltság láthatatlan egységbe tömöritette a gondolatokat s mindinkább kitermelődött benne az önfenntartás jelszava.

Az önsegélyzés nagyszerü erőpróbái majd minden intézmény életében megnyilatkoztak. Egyik jellegzetes és országszerte eluralkodó módja volt az erőpróbáknak az ugynevezett gyüjtő-akció. A nyomdaipar nem kis örömére, szinte naponként jelentek meg a felhivások, gyüjtő-ivek a külömböző magyar intézmények nevében, melyek meggyőző és szivhez szóló hangon iparkodtak áldozatkész-

ségre serkenteni a társadalom tehetősebb tagjait. Különösen a falu felé irányult a segitségért kiáltó felhivások nagy tömege. Örökösen ismétlő szólam volt bennük annak hangsulyozására, hogy a falu hivatott arra, hogy segitsen, hiszen falun, hol az áldott mindennapi kenyér terem, tele vannak a kamrák, a csürök, pincék, padlások, ólak az élet javaival. Naponként, vagy hetenként csupán egy tojás, egy kanál zsir, egy marék buza az, amit a mostoha sorsra jutott intézmény könyörög, ezt pedig meg sem érzi a falu édenkertjében élő boldog halandó, még a napszámos sem, még kevésbbé a földbirtokos.

Igy történt, hogy a Zoltánék jó hirnévre verekedett háztáját is kezdték felkeresni e felhivásokkal.

Zoltán Domokos egy ideig nem is tudott róla. A hetenként egyszer, jó időben néha kétszer érkező postát legtöbbször a felesége vette át, mert ő, ha csak lehetett, minden idejét a szabadban töltötte. Felesége a belső háztartást vezette erős kézzel, munkakedvvel, különös becsvággyal nagyszerü érzékkel fordulva a konyhakertészet, majorság-nevelés és sertéshizlalás felé. Emellett azonban gyakran intézte el a férje levelezéseit is, aki még attól is irtózott, hogy gimnázista fiának önállóan megirjon egy levelezőlapot, pedig nagyon szerette a fiut, kinek lelkifejlődésében titkon nagy örömét lelte.

Zoltánné elolvasta az első felhivást és félretette, anélkül, hogy az urának emlitette volna. Hasonlóképpen tett a második és harmadik felhivással is. Elolvasta, kissé meghatódott, halkan sóhajtott s feltette a szoba sarkában levő szekrény tetejére. Hiába is közölné az urával, gondolta, hiszen az sohasem mutatott érzéket az áldozatkészség iránt. Soha meg nem indult, el sem érzékenyedett a kolduló vagy kérő hangokra. Valami fagyos, öntudatos józansággal kerülte már városi hivatalnok korában azokat a helyeket, hol a szivéhez szólottak, segitséget kértek. „Mindenki szerezzen magának és becsülje meg amije van. Ne kolduljon. Dolgozzék. Én is dolgozom, türök és nyelek s családot tartok fenn. Gyermeket tanittatok. Tőlem ne várjon senki segitséget, nem vagyok nábob". Igy beszélt akkor s bizonyos, hogy ma sem változott meg, pedig most már jóval több a vagyonuk, amit becsületes, nehéz munkával szereztek.

Egy napon, éppen vetés után, mikor az áldott eső beszoritotta a házba, Zoltán véletlenül ráakadt a felesége által félre helyezett felhivások egyikére, melyben vezető emberek ismertették egy környékbeli székely aggmenház felállitásának szükségességét s adakozásra hivták fel az igen tisztelt cimet. A felhivás hangja meleg és közvetlen volt s sziven találta Zoltán Domokost. Segiteni kell elaggott, beteg székely véreinken! Kiáltott feléje a kérő hang. Odaült az ablak mellé kényelmes karosszékébe s mialatt ujra átfutotta a sorokat, lázadozó lelkiismerettel kérdezte önmagát, mit tett ő valóban elaggott, beteg véreiért. Mit tett egyáltalában a sulyos próba alá vetett közcélu intézményekért, a népi kultura,

az egyházi élet jövőjéért. Hazudta önmagának és másoknak is, hogy nem lehet, hogy nem kell segiteni!

Az önvád torkon szoritotta s felindultan ugrott fel helyéről.

— Ki tette félre ezt a felhivást?... — támadt feleségére.

— Én — válaszolt az asszony meglepetve.

— És miért?

— Furcsa kérdés. Mit akarsz vele!?

Zoltán elhallgatott. Hirtelenében nem is tudta, mit válaszoljon.

— Ha papirosra van szükséged, adhatok még néhányat. — Tudom, a tartalma ugy sem érdekel — mondta némi szemrehányással az asszony.

Zoltán elcsendesedve kérdezte:

— Olvastad te ezt a felhivást?

— Lehet. Nem emlékszem már.

Zoltán hangja ünnepélyesre, szinte bünbánóra halkult:

— Nézd Ilonka, én rájöttem arra, hogy mi sokat mulasztottunk a közérdekkel szemben. Elvégre nem voltunk s nem vagyunk szegények, tehetetlenek s mégis csak áldoznunk kell valamit a közcélokért is. Látod... itt van ez a... felhivás. Hallgasd csak meg, milyen fontos dologról van szó...

És átérezve a felhivás mély értelmét, a cél nagyságát, megindultságtól remegő hangon olvasta a sorokat. Még a könny is megcsillant szemében, mikor az utolsó szavakat olvasta:

„... falusi véreink, nyissátok meg a sziveteket a kérő szó előtt... naponta csak egyetlen egy tojást tegyetek félre e magasztos célra... mily üdvösséges tervet valósitanánk meg! Betegek, elaggottak, megrokkant támaszaink sóhaja száll felétek egy cseppnyi irgalomért... Segitsetek!“

Az asszony szemeit is könnyek futották el. Igy még sohasem hallotta olvasni az urát. Ily mélyen átérezve a rideg, felhivó sorokat. Mélyet sohajtott:

— En nem bánom... adjunk. De... csodálkozom rajtad. Nem voltál soha ennyire érzékeny.

Igazad van. Különös dolog ez is. A kényelmes hivatali szoba érzéktelenné teszi az embert a világ bajai iránt. Amióta a vad természetben járok s verejtékező, örök harcban birkozó embereket látok, sokkal érzékenyebb lett a szivem. Lehet az is, hogy valami álarc esett le rólam. A föld, a természet őszintébbé, vallásosabbá és áldozatosabbá nemesiti a lelket.

Az első tojást nyomban félre is tették s Zoltán arra kérte a feleségét, hogy ezután ne titkolja előtte a felhivásokat, a segély kéréseket. Erre aztán előkerültek a többi felhivások is, melyek árvaház, diák-otthon, magyar társadalmi-alap, kórház létesitésére vonatkoztak. Mindegyik megszivlelendő, komoly cél. Nem lehetett elzárkózni előlük. Lassanként valami rég nem érzett jótékonysági láz vett erőt rajtuk, mely ujszerüségével, a kivitel izgalmaival változatosságot hozott életükbe.

A külömböző célokra félretett tojások helyszüke és a szer-

vezetlenség miatt eleinte összegurultak s igy sürgösen felmerült az adminisztráció és a kifogástalan megszervezés kérdése.

Zoltánnak eszébe jutott, hogy fiatalkori emlékeik között, miket a padláson őrizgettek, van nehány finomfonásu, csinos kis kosár, miben virágcsokrokat küldött volt menyasszonyának. Ezeket előszedte, kis cimkéket akasztott rá, hadd lássék világosan a tojások rendeltetési helye. Az éléskamrában megüritettek egy sarkot, izlésesen elhelyezve ott az uj életretámadt emléktárgyakat s a régi, úri bálokra emlékeztető kis kosárkákba áhitatosan helyezték naponta, vagy hetente, ahogy a felhivás kivánta a megtakaritott tojásokat.

Gyültek, gyölögettek a tojások. Közben uj felhivások is érkeztek magyar-házra, pénzhitel-intézetre, nőszövetségre, gazdakörre, sajtóintézményre s más fontos és életbevágó célra. S csodálatos, de úgy volt, hogy a ház mindegyik felhivást megértéssel fogadta. S hogy mindegyiket kielégithesse, kosárfonó napszámosával hasonló, bár durvább kis kosarakat készittetett, mindeniket cimkézte s minthogy néha a tojáshozam nem fedezte a jótékonysági igényeket, egyik másikba egy-egy kis zsirt meg szalonnát, vagy gabonát is elhelyeztek.

Egész kedélyesen és hangulatosan folyt ez a gyüjtési akció. S ha a köznek egyelőre nem is volt haszna belőle, legalább őket foglalkoztatta, sőt mulattatta is. Az asszony nem zsörtölődött, ahogy talán más asszonyok tennék, amiatt hogy összeszedik előle a tojásokat s nagyobb mértékben fogyasszák bödönéből az amugy is eléggé olvadékony zsirt. Sőt hamiskásan csipkelődve tett ily megjegyzéseket az urának:

— Látod, mennyi hasznát vehetnéd most annak a rengeteg kosárnak, mit legénykorodban kaptál a lányoktól.

Hanem a gyüjtéseknek is van egy nehéz forduló pontjuk, amit nyugodtan lehet Achillesz sarkának, vagy Archimédesz pontjának is nevezni, annyira sebezhető s egyben oly világrenditően fontos is: az ugynevezett *beszolgáltatás*. Ezzel, mint a hasonló természetü pontokkal, rendszerint baj van. A felhivások szétmennek, a javak összegyülnek. Eddig minden rendben van. Ámde a felhivók nem jönnek a javak után, hanem várják annak beszolgáltatását, sürgetve, kérve, fenyegetve. A jámbor gyüjtő pedig irtózik attól, hogy ő cipekedjék tojással, zsirral, miegymással a nehéz közlekedési viszonyok között. Pénzzé tenni, elvesztegetni potomáron nem érdemes, aztán a pénzküldéssel is baj volna a falusi postán s száz meg száz elkedvetlenitő ok játszik közre, hogy az akció halálosan megsebesüljön s képtelenné váljék arra, hogy kimozditsa sarkából ezt a megcsontosodott világot.

A tojások s egyéb javak halmai épültek, mint a bábeltornyai a Zoltán család éléskamrájában. S lassanként kezdett megismétlődni a történelem. Megnemértés és zürzavar ütötte fel a fejét.

Eleinte csendes biztatásként mondotta az asszony:

— Domokos, a tojások nem férnek, gondoskodni kell a beszolgáltatásról.

Zoltán Domokos azonban, bármily kiváló képességekkel rendelkezett egyébként, a beszolgáltatásnak nem volt embere.

— Nem kell sietni. Majd eljönnek érette. Különben sem telt meg még minden intézmény kosara s jobbnak látnám, ha majd egyszerre bonyolitjuk le a beszolgáltatás kérdését. Egy fuvarral kényelmesebb és takarékosabb. S végül is nagyobb lesz a beszolgáltandó mennyiség, legalább nem kell szégyenkeznünk érette! Jobban is örülnek neki.

Oh! ti szegény kéregető intézmények, hány ily nagylelkü kijelentés igérete száll felétek naponta s ti maradtok évről-évre a semmivel, mert ezer felől épitnek dicső jövőtök számára, égbe türő bús bábel-tornyokat!

Aztán, amint a felhalmozott javak közelében szomoru törvényszerüséggel szokott megtörténni, jelentkezett Zoltánéknál is egy modern betegség: a visszaélés. A késlekedő beszolgáltatás miatt a felhalmozott javak szinte kinálgatták magukat az ipari, ez esetben a konyhamüvészeti feldolgozás számára. És Zoltánné egy napon, mikor a mezőről jövő napszámosoknak sürgösen kellett ételt adnia, engedett a kisértésnek, igénybevette a kosárkák szives kinálkozását s a „Nőszövetség“ tojásaiból meg a „Pénzhitelintézet“ zsirjából oly izletes rántottát készitett a föld fáradt munkásainak, amilyet ritkán készitenek uri gazdasszonyok.

Ez a visszaélés aztán a körülmények kényszeritő hatása alatt meg-megismétlődött azzal a titkos belső indokolással, hogy „nem romolhat meg a zsir“, „nem avasodhatik meg itt a szalonna“ és „nem mehet kárba a sok drága tojás“.

Ám, ha az asszony a maga részéről ily indirekt irányu megoldást talált a beszolgáltatás illetőleg felhasználás kérdésében s apró kis visszaéléseivel csonkitotta az épülő tornyokat, Zoltán Domokos sem maradt mentes a szabálytalanságoktól s bár rokonszenvi alapon, de megtette a maga félrelépését. Egyszer, midőn néhány tojást akart elhelyezni a közboldogitás kosaraiba, megütődve vette észre, hogy a „mezőgazdasági-kör“ kosara alig tartalmaz valamit. Fogta a „magyar társadalom“ kosarát s egyszerüen beüritette a „mezőgazdasági-kör“ kosarába. Ezzel mégis csak tartozik a magyar társadalom, indokolta meg önmagának merész eljárását s mint aki jól végezte dolgát, kilépett a világmentő kamrából.

— Hová üritetted a tojásokat? — kérdezte nyomban az asszony.

— Illetékes helyre — felelte bizonytalanul.

— A nőszövetség kosarába!?

— Nem. Illetékesebb helyre!

— A magyar társadaloméba?

— Nem. Annál is illetékesebb helyre!

— Nyilván a „mezőgazdák körét“ hizlalod te s azért üres mindig a „nőszövetség“ kosara?!

— Ne gyanusits! kérlek!

— Nem gyanusitlak, de szeretném tudni, melyik szerinted az az illetékes hely.

Légy egészen nyugodt, nem vagyok részrehajló s a legilletékesebb helyre tettem a tojásokat — fortyant fel a férfi.

Heves vita fejlődött ki köztük az illetékesség miatt, amely talán az egész gyüjtési-akciónak ártalmára lehetett volna, hiszen egész kis dolgokon dőlnek el a nagy megvalósulások, de szerencsére a heves szóharcot megszakitotta a Jancsi fiu hazaérkezése, aki váratlanul, csak néhány napra jött haza Kereszturról, valami szükség-vakáció félére.

Átesve a viszontlátás kölcsönösen várt és kedves percein, Jancsi ünnepélyes komolysággal húzott elő zsebéből egy ivet s apjának nyujtotta:

— Édesapám, az igazgató ur nagyon a szivünkre kötötte, hogy tegyünk valamit az iskola fennmaradása érdekében. Meghúzták fölötte a halál-harangot, de nekünk minden áron fenn kell azt tartanunk. Kötelességünk!

Komolyan, méltóságteljesen hangzottak a szavak. Az apa ránézett emberszámba menő, hetedik gimnázista, nagy fiára, kinek tekintetében most számonkérést, felelősségrevonást érzett. Pillanatok alatt végigélte lelkében azt a felejthetetlen jelenetet, mikor Jancsi évekkel ezelőtt, mint egész kis diák, hasonló komolysággal állott meg előtte s egyik régi, tanár barátjának üzenetét tolmácsolta vádoló hangon: „hogyha már nem ment el édesapám a véndiáktalálkozóra, legalább azt a kis pénzt ne sajnálja elküldeni a közös célra". Emlékszik, mily ridegen szólt rá akkor: „Mondd meg, hogy nincs szükségem figyelmeztetésekre". „— Elküldte már a pénzt édes apám?" — reménykedett fel a fia melengedő arccal, de ő haragosan letorkolta volt: „nem! és nem is küldöm. Mi vagyok én?! Egyszerű tisztviselő. Nem szabad nekem ily célokra adakoznom. El is bocsáthatnak miatta". — „Azt nem hiszem" — vágta volt rá merészen a kis fiú, mire ő majd, hogy nyakon nem ütötte: „Fogd be a szád! Nem a te dolgod!" A sértett önérzet és megalázottság szikrázó tekintetét, mellyel akkor az elkeseredett kis fiú ránézett, azóta sem tudta elfelejteni. Sok nyugtalan éjszakát s keserü érzést szerzett neki, mert már igaz, hogy éppen akkor fizetésleszállitással nyomoritották volt, de sohasem volt annyira tehetetlen, hogy nem tehetett volna eleget a kérésnek.

Mialatt átsuhant a lelkén ez a kis jelenet a multból, átvette fiától az irást s elolvasta. Ismerős, megszokott szavak voltak benne, mint a többi felhivásban. A Jancsi iskolája is csak egy kis irgalomért, egy kis szivjóságért, az áldozatnak és a hálának egy kis morzsájáért emelte fel szavát volt tanulóihoz. Mentegetőzve, félénken, gyámolatlanul, mint aki előtt oly idegen és ismeretlen ez a koldusut s oly rettentő nagy fájdalom nyakába vennie a koldustarisznyát.

Zoltán Domokosnak valami kezdett a torka és a szive köré hurkolódni. Most érezte csak meg, mi történik vele. Isten itélőszéke elé állitotta a történelem. Ott áll gyermekéveinek boldog meseházában, a kereszturi iskolában, a Küküllő völgyében, hol a

székely hegyekből összehordott kövek hajlékká kulcsolódtak feje fölött, mintha élő és örökké munkás kezeket fogott volna imára e kövekben a sors. Ott állt az idő terhe alatt roskadozó öreg boltháitások alatt, mintha imádkozna. S mintha vele szemben az uj épület tágas lépcsőjéről fiában az uj nemzedék megváltó ereje sugárzana felé. S mintha ugy érezné, hogy mennie kell e sugár után, meg nem tántorodó, szilád lépésekkel. Hiszen ez a sugár, az élet sugara, mely az iskola falai közül az ő gyermekének szivén és szellemén át ragyog be a mult mohosodó, boltives, elnémult falai közé, hogy napfényre hivja a régi álmokat.

Oh! hogy nem tudta eddig megérezni ezt a felemelő érzést, ezt a néma, szent „segitség!“ kiáltást. Oh, hogy ez a komoly, felnőtté éretté érett fiú, az ő fia kellett neki, az apának utat mutasson, azokkal a lélekfelrázó, sulyos szavakkal: „tennünk kell valamit, kötelességünk!“

Összehajtotta a fehér iv papirt s szemeiben rejtett fény tüze lobbant fel:

— Jól van, fiam! Hogyne, segiteni fogunk.

Csak ennyit mondott. Aztán megmutatta fiának az éléskamrában felgyült kosarakat:

— Látod, már folyik a gyüjtés. Az iskola részére is akad itt valami.

— Csak az a baj, fiam, hogy nincs már kosarunk — szólt közbe nevetve az édesanya.

Jancsi arca egy pillanatra elborult, mintha azt mondaná: „száz más célra van cimkézett, gondosan megtöltött gyüjtő kosaratok s erre a legnagyobb, szivünkhöz legközelebb álló célra sohsem gondoltatok!?“

De nem vádolt most. Édesanyja nevetése feloldotta benne a csalódás boruját s apja tekintetében nagy elhatározás lelki erejét érezve meg, hirtelen ötlettel, tettre készen mondta:

— Nem baj, édesanyám, megtanitottak az iskolában arra is, fonok én kosarat. Csak tudjam, mekkora kell.

— Mint egy unitárius kosár, fiam! — nevetett rá apja.

Másnap alkonyatra már el is készitette Jancsi a hatalmas méretü, izlésesen font, fedeles kosarat.

— Itt az unitárius kosár! — tette anyja elé.

— Uram Isten, hiszen ebbe belefér az egész vagyonunk! — kiáltott fel anyja tettetett rémülettel.

Jancsi apjára nézett s látva annak arcán az oly jóleső szülői megértés örömét, halkan mondta:

— A cél is nagy, mit e kosár szolgál. S az iskolánk minden vagyont megér.

Jancsinak negyednapra vissza kellett menni. Másnap hát megkérdezte édesapjától:

— Mit fogok vinni az iskola részére?

— Ott van fiam az éléskamra, viheted, ami csak belefér a kosaradba! — válaszolt az apja.

Jancsi pedig tömni kezdte az unitárius kosarat. Ami jó, értékes és zsiros falat csak akadt a társadalom, gazdakör, nőszövetség, hitelintézet kosarában, azt ő rendre mind beüritette az unitárius kosárba, amig csak telidesteli tömte földi javakkal.

Édesanyja szót is tett közben:

— Igen nehéz lesz az, fiam, nem fogod elbirni.

— Nem lehet oly nehéz teher, mit könnyen ne vinnék az én iskolámért, édesanyám, — buzgólkodott Jancsi.

Zoltán Domokos csak mosolygott. Várta az indulást.

Jancsi csakugyan fiatalos erővel emelte fel a kosarat, de megtántorodott sulya alatt.

— Megállj, fiam. Nem egynek való az a teher. Segitünk majd mi is.

Bekiáltotta szolgáját s együtt emelték fel közcélu terhüket a már előkészitett szekérre.

Nehány nap mulva irás jött az iskolától. Elismerő és köszönő irat az átvett javakért. Számszerüleg felsorolva zsir, szalonna, tojás, suly és darab szerint, megfelelő értékben.

— Ez a gyerek kiüritette az éléskamránkat — mondta Zoltánné könnyes mosollyal.

— Az unitárius kosár megoldotta a beszolgáltatás nagy kérdését is — nevetett rá Zoltán.

— Csak annak örülök, hogy Jancsi megtalálta a legilletékesebb helyet — nézett urára jelentősen az asszony.

Összemosolyogtak. Mindketten tudták egymásról, hogy mire gondoltak. Mig ők tanakodtak, vitatkoztak, osztozódtak a kis kosarak körül s bábeltornyocskák pepecselésével töltve az időt, elejtették a nagy célt, Jancsi rendet teremtett, megoldást hozott, fiatalos erővel, jövőbe látó szemmel felemelte az unitárius kosarat, hogy meginduljon vele az iskola felé. *Fekete Lajos.*

Krisztus keresztje.

A Krisztus keresztje,
Vállunkra hull néha.
Hogy kell elviselni
Ő maga a példa. —

Nem a sorstól kapjuk
Mindig a keresztet.
Emberek is osztják,
Akik gyülölködnek.

És van ki társuland,
Szerető barátul.
S ha bizalmunk birja
Azonnal elárul.

A keresztünk terhét
Ha vállunkon látja,
Kedve támad akkor
Gunyos mosolygásra.

Krisztus megtanitott
Türni és szenvedni,
Minden ember társunk
Testvérként szeretni.

Szeressük őket is,
Kik bántani szoktak. —
Oda fent az égben
Igazságot osztnak...

Izsák Domokos.

Dr. Kiss Elek: Az Unitárius Egyházi Főtanács 1939 december 3—5. napjain Kolozsváron tartott, lelkészszenteléssel egybekötött évi rendes üléseinek *Jegyzőkönyve*. A gondosan összeállitott jegyzőkönyv hü képét adja a mult évi Főtanácsnak és ezen keresztül megismerkedhetünk egy esztendő küzdelmes, de egyuttal eredményes munkájáról. A püspök, E. K. Tanács, Jószágfelügyelőség, Nyugdijbizottság, a Főtanácsi bizottság jelentései, a papszentelés és a hozott határozatok, választások stb. mind érdemesek a legnagyobb figyelmünkre, mint egyháztörténelmünk ujabb fejezetei.

Gyászhirek.

Antónya János ny. kir. járásbirósági irodaigazgató, életének 78. évében hosszas betegség után január hó 27-én Pécelen elhunyt. A megboldogult derék hittestvérünkben Antónya Mihály szovátai lelkész testvérbátyját gyászolja. Nyugodjék csöndesen.

Teleky Józsefné, Ferenczy László Marcella, az *„Új Cimbora“* cimü lap szerkesztője, március hó 6-án, életének 37-ik, boldog házasságának 2-ik évében rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Református vallásu volt, de halála az egész magyarságnak veszteség. Benedek Elek, a nagy mesemondó halála után ő lett a gyermekek számára irott lap: az *„Új Cimbora“* szerkesztője. Mint szerkesztő, a kis cimborák igazi barátja, igazi értékes, könnyen nem pótolható munkát végzett. Emléke szerettei, kis cimborái között és munkáiban örökké élni fog. Lapunk más helyén egyik szép költeményét mutatjuk be az oly korán elhalt irónőnek.

Özv. Máthé Zsigmondné, Dr. Máthé István udvarhelyköri felügyelő-gondnok és Máthé Mózes egyh.-tanácsos édesanyja március hó 4-én, 85 éves korában elhunyt. Egy hosszu, munkás és nemes élet után következett be a pihenése. Nyugalma legyen csöndes, a gyászoló sziveknek pedig adjon a mennyei Atya megnyugvást!

A Cluji D. F. Egylet. Amint már hirt adtunk róla, Kolozsváron is a D. F. E. helyi tagozata megalakult. Az egylet céljának megfelelően mindjárt megkezdette müködését. *Minden második vasárnap* d. e. 11 órakor, istentisztelet után, az Ifjusági Egylet helyiségében (Calea M. Foch 7.) barátságos jellegü *összejöveteleket* tart. Eddig előadásokat tartottak: Ürmösi József, Benczédi Pál. *Legközelebbi összejövetel április 7-én lesz* a fentjelzett időben és helyen, amikor P. Szentmártoni Kálmán tanár *„János Zsigmond, erdélyi fejedelem"*-ről tart előadást, születésének 400 éves évfordulója alkalmából. *Április hó 14-én* a kolozsdobokai esperes afia meglátogatja az egyházközséget s ez alkalommal az egylet este $^1/_2$8 órai kezdettel az unitárius kollégium éttermében *társasvacsorát* rendez, amelyen kivánatos, hogy a hivek (nők és férfiak) minél nagyobb számban vegyenek részt, hogy ezáltal is egymáshoz való tartozandóságunkat és összetartásunkat ápoljuk és továbbfejlesszük. *Április 21-én* a Nőszövetség helyiségében (Calea M. Foch 10) *teával egybekötött müsoros ünnepélyt* rendez d. u. 5 órai kezdettel.

Hiterősitő nap. A Főt. püspök ur egy régi óhajnak és várakozásnak tett eleget, mikor az egyház vezetőivel történt előleges megbeszélés után március hó 14-ét a két középiskolában hiterősitő napnak jelölte ki. E napon a két középiskolában szüneteltek az előadások s e helyett hiterősitő előadások és megbeszélések voltak. A hiterősitő nap láthatóan jó hatást gyakorolt az ifjuságra. Állandósitása egyházi érdeknek bizonyult.

Missziói munka az Irisz-körzetben. A megelőző években beszámoltunk arról, hogy mily szép és eredményes munka folyik a kolozsvári unitárius egyház kebelében a szétszórtan lakó unitáriusok között. Kolozsváron ugyanis a vasuton kivül az utóbbi időben egy egészen uj városrész keletkezett. Ez a városrész kb. akkora, mint Székelyudvarhely. Nemcsak a nagy távolság, hanem más körülmények is megakadályozták az ott lakó hiveket abban, hogy az egyházközséggel és a belvárosban levő istentisztelettel szoros kapcsolatot tarthassanak fenn. Ezelőtt két évvel Erdő János s.-lelkész nagy gonddal megszervezte az Irisz-telep, Kerekdomb és Bulgária-telepen lakó unitáriusok seregét, a mult évben pedig Nagy Ferenc gyakorló-lelkész kiköltözött az Irisz-telepre, s kevés

megszakitással — mikor Sebe Ferenc gyakorló-lelkész teljesitette ott a szépen megindult munkát — Nagy Ferenc s.-lelkész folytatja azt a szép missziói munkát, amelyről Erdély egyik legkomolyabb lapja a „Keleti Ujság"-ban (1940. 37. sz.) részletesen megemlékezett Biró János kiváló köziró személyes tapasztalatai alapján. Nagy Ferenc egy igazi misszionárius buzgóságával teljesiti a magára vállalt kötelességet. Az Irisz-telepen istentiszteleteket tart s ezenkivül vallásos estélyeket. A Bulgaria-telepen csütörtökön este vallásos estélyek vannak mindenkor nagy müsorszámokkal a Dr. Schilling Dezső ügyvéd ur által rendelkezésre bocsátott imaházban. A Kerekdomb környékén a Zsigmond Áron afia házában gyülnek össze és tartanak vallásos estélyeket. Ki van épitve a szomszédsági szervezet, a D. F. E. férfi és női tagozata, az Ifjusági Egylet és a Vasárnapi Iskola. Mindezekben a szervezetekben élénk egyházi élet folyik. E missziói munkában kiváló segitő munkát teljesitett az Unitárius Nőegylet. A telek, az imaház és s.-papi lakást a Nőegylet vásárolta és a Nőegyletnek- még továbbmenő céljai is vannak. Ugyancsak a Nőegylet vezeti az anya- és csecsemővédelem nemes művét, amelyben Marosi Kató munkálkodik egy misszionáriushoz méltó buzgósággal. A hivek nagy buzgósággal vesznek részt a szépen megindult vallásos életben.

Az arcuş-i közművelődési ház. A „Keleti Ujság" 1940. évi március hó 11-iki száma egy szines leirást ad az árkosi közművelődési házról és a ház épitéséről. Az árkosiak nagyszerü közéleti munkásságáról és áldozatáról idézzük a következőket: „Az árkosiak csöndben, munkában élnek. És most mégis hallatnak magukról. Dicséretes és példamutató dologban. A falu népe anyagiakban sem szegény, de lelkiekben és áldozatkészségben még gazdagabb. *Az unitáriusok több tanerős, minden kivánalmaknak megfelelő iskolát tartanak fenn*, amelyet 1923-ban épitettek. Épitési és berendezési költsége 280.000 lejt emésztett fel. Az azelőtt való évben *uj kántori lakot épitettek*, amelynek anyagát az eklézsia tagjai adták, de még igy is 80.000 lejbe került. 1925-ben a világháboru alkalmával ágyuvá öntött harang helyett *ujat szereztek* 148.000 lejért. 1926-ban a templomot villám sujtotta. *Kijavitották* 120 000 lej költséggel. 1932-ben *a régi orgonát épitették át* 42.000 lej költséggel. De az épitési lázban és önkéntes adakozásban mégsem fáradtak bele. *Erről tanuskodik az a gyönyörü kulturház*, amely a templom után ma a falu disze és büszkesége. *Épitését 1937-ben kezdték meg s ma már teljesen készen áll*, berendezetten, csupán a felszentelésre vár, hogy azután azt a célt szolgálhassa, melyre hivatva van. Épitési költsége tulhaladta a félmillió lejt, de már erre senki se gondol. *Anyagiakban adott, kitől menynyi tellett, de munkával még a legszegényebb is hozzájárult*".

Jogtörténeti pályadijat nyert ifj. Gyallay Domokos. Az Erdélyi Muzeum Egyesület 3000 lejes pályadijat irt ki az ősi székelyjog történetéből vett tanulmányra. Több pályamüből az első dijat ifj. Gyallay Domokos joghallgató nyerte el: „A székely csa-

ládi levelesláda jogtörténeti jelentősége" cimü alaposan összeállitott és teljes jogi felkészültségről tanuskodó értékes dolgozatával. A fiatal jogászt az EME jog- és társadalomtudományi szakosztálya dolgozata tárgyköréből előadás tartására is felkérte.

Mükedvelő előadás Diciosânmartin-ban. A dicsőszentmártoni D. F. E. Ifjusági Köre f. év február 6-án (hushagyókedd) este nagyszabásu tánccal egybekötött mükedvelő előadást tartott. Az ifjuság kebeléből alakult mükedvelő gárda ez alkalommal előadta Géczy István „Amit az erdő mesél" c. 3 felvonásos népszinmüvét. A főbb szerepekben nagy sikert arattak: Szabó József, aki komoly előadótehetségével élményt tudott szerezni a közönségnek. Nagyon kedvesek voltak Kató és Zsuzsika szerepében: Szabó Ilu és Máthé Manci, Ficere és Ignác szerepében Durugy Pál és Durugy István, Sütő Feri szerepét Kórody Béla, Dóka Jancsi-ét Durugy Ferenc, Basa szerepét Pálffy József, Basáné-ét Bartha Mariska, Türje Tóbiás-ét Udvar Sándor alakitották nagy sikerrel. A cigányok szerepében pedig Szabó Gyula, Pálffy János, Udvar József szereztek érdemeket. A kisebb szerepekben is nagyon jól szerepeltek: Sófalvi János, Szabó József, Kovács György, Miklósi Sándor, Udvar Zsuzsika, Durugy Juliska, Bartha Juliska, Sófalvi Mariska, Bartha Mariska, Szlovácsek Lili, Szabó Zsuzsika és Bartha János egyleti tagok. A megnyitó és bezáró beszédet Varga László az ifjusági egylet fáradhatatlanul dolgozó elnöke mondotta, melynek keretében további küzdelemre és fokozott munkára biztatta az unitárius ifjuságot, majd pedig köszönetet mondott Lukács Sándor lelkész urnak, Simon Anna tanitónőnek, Kovács György egyleti tagnak önzetlen és fáradságos munkájukért és Kiss Zoltán s.-lelkésznek, aki a darabot betanitotta és uj diszleteket festett a darabhoz. Az anyagilag és erkölcsileg fényesen sikerült estély a legjobb bizonyitéka annak, hogy a Dávid Ferenc lobogója alá sorakozó ifjuság öntudatos munkát tud kifejteni.

Kulturünnepély Sft.-gheorghe-n. A sepsiszentgyörgyi Unitárius Nőszövetség február 18-án, vasárnap délután a Székely Mikó Kollégium tornatermében ugy anyagilag, mint erkölcsileg nagyszerüen sikerült ünnepélyt rendezett. Az ünnepélyen, amelyen a helyi társadalom minden rétege képviselve volt, a város életében igazi eseményszámba ment. A zsufolásig megtelt teremben az összegyült közönség a következő gazdag müsort élvezte végig: „A mai ember orvosi megvilágitásban" cimen megnyitót mondott Dr. Fekete Sándor egyhk. főgondnok. Petőfi és Ady költeményeket adott elő a helybeli munkás sportegyesület szavalókórusa. „A modern amerikai és európai női eszmék" cimen beszélt Handler Leona amerikai lelkésznő; az angolnyelvü előadást Dr. Kovács Lajos lelkész tolmácsolta. Beethoven: Hegedü és cselló-duett-jét játszották Bereczky Zoltán és Berky József. „Az örök emberi eszmény a változó világban" cimen szabadelőadást tartott Dr. Kovács Lajos lelkész. Költeményeiből szavalt Tamás Gáspár hirlapiró. Tréfás felolvasást tartott Körtés Ferenc. Népdalokat énekelt cigányzenekisé-

rettel Zsigmond Irénke. Ady költeményeket adott elő a szavalókórus. Bezárót mondott Dr. Szánthó Vitusné, a Nőszövetség elnöknője. A rendezés nehéz munkáját a Nőszövetség tagjai nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel végezték.

Adomány. *Özv. Bochdál Károlyné* meg nem szünő áldozatkészségéről tett tanubizonyságot a husvéti ünnepek alkalmával, midőn az Irisz-körzeti szegények javára 500 lejt adományozott. A jókedvü és nemes szivü adakozót az Isten megáldja.

Konfirmációi emlékek. A mult évben lényegesen átdolgozott *Konfirmációi emlékek* a jelen évben az Iratterjesztő utján állanak az egyházközségek rendelkezésére. Ára 10 lej lesz drbonként.

Házasság. Lőrinczy Zoltán a kolozsvári főgimnázium tornatanára és Nagy Erzsébet március hó 11-én házasságot kötöttek. Isten áldása és megáldó szeretete kisérje az uj házaspárt egy hosszu, boldog és sikeres életen át.

Eljegyzés. Benedek Icuka és Székely Gyula 1940. március 24-én jegyet váltottak. Sok örömöt és boldogságot kivánunk a szülőknek és az ifju jegyes párnak.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 20-tól március 20-ig *tagsági dijat* fizettek: Özv. Kádár Józsefné Dézs, Buzogány Kálmán Komjátszeg, Dr. Borbély Béla Torda, Dr. Kiss Jenő Nagyszentmiklós, Lőrinczy István Sz.-Keresztur, Balázs Ernő, Borsai András Kolozsvár 1940-re, Gyallay P. Domokosné Kolozsvár, Patakfalvi Zsigmond 1939—1940-re; Szakáts Mártha Sz.-Keresztur (300 lei). — *Előfizetői dijat* fizettek: Özv. Székely Mózesné Felsőrákos 1935—1939-re; Id. Csete Imre, Ifj. Csete Imre, Csete György Kolozs, Lurtz Rudolfné Kőhalom, Kovács Albertné Segesvár, Gellért Irén, Marosi András, Péterfi Ferenc Fogaras 1940-re, Marosi Manci 1939-re; Jánky Dezső Lupény 1940—1947-re, Lupényi előfizetők 1938—1939-re 1258 lei, Gergely Mózes Kolozsvár 1939—1940-re, Pál Simon Toroczkó, Máthé Dénes, Toroczkói György Kolozsvár, Vári Dénes Firtosmartonos, Kovács János, Drumos Ferenc, Gál János, Gál Ferenc, Székely Samuné (Ágoston), Suber Sándorné, Székely Dénesné, Székely Gyula Verespatak, Kovács András Rava 1940-re. — *Alapitói dijban* fizetett Székely József Verespatak 500 leit.

Kolozsvár, 1940. március 20. *Gálfi Lőrinc*, pénztáros.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági dijait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

Szerkesztői üzenetek. *F. F.* Mindkét költeménye beérkezett. Még eddig tárgyhalmaz miatt nem közölhettem. Köszönet. — *Több munkatársnak.* Több cikk tárgyhalmaz miatt késik. Rendre jönni fognak. — A következő számra szánt küldemények a hónap 20-ik napjáig beküldendők.

A bucureşti-i unitárius egyházközség hirei.

Aranykönyvi bejegyzések. *Segély alapra:* Özv. Halász Alfrédné 400 lejt. — *Telefon alapra:* Rácz Gyula 1939-re 1000, Pál Simon 1939-re 300 lejt. — *Anyag adomány:* Tompa Ferenc 10 kg. csomagoló fehér papir.

Egyházi adót fizettek 1939-re: Puksa Endre 500, Pálffy Tamás 200, Vári Albert 100, Csiki Ferenc 100, Czupor Andor 600, Filep Árpád 300 és Vass Gézáné 250 lejt. 1940 re: Rácz Gyula I—VI 1000, Özv. Halász Alfrédné I—XII 1000, Szolga János I—XII 200, Tompa Ferenc I—XII 600, Jilg Ferencné I—XII 700 lejt.

Unitárius Közlönyre a következő előfizetési dijak, illetve adományok folytak be: 1939-re Kecskés Lőrinc (Buşteni) 40; 1939—40-re Balogh Zoltánné (Buşteni) 40—40, 1940-re Fazakas Julianna 40, Gagyi István 250, Özv. Halász Alfrédné 100, Szolga János 40, Tompa Ferenc 200, Kocs Lajos 40 lejt.

Esperesi vizsgálószék egyházközségünkben április hó 20. és 21. napjain tartja kiszállását. Vizsgálószék kiszállása alkalmából április hó 21-én, vasárnap d. e. fél 11 órai kezdettel istentiszteletet s utána közgyülést tartunk. Felhivjuk hiveink figyelmét egyházközségi életünk ezen fontos eseményére.

Hittan-óráink április hónapban háznál a következő sorrendben lesznek: április 2-án Filep Ibolyka; 3 án Rácz György, Salamon Éva és Judit; 8-án Csiki Tibor és Ibolyka, Balog Béla; 10-én Lengyel Ágnes és Erna, Mátyás Vera; 10-én este Kovács Endre és Sándor; 12-én Pál Ottó; 16-án Filep Ibolyka; 17-én Rácz György, Salamon Éva és Judit; 22 én Csiki Tibor és Ibolyka, Balogh Béla; 24-én Lengyel Ágnes és Erna, Lengyel Vera; 24-én este Kovács Endre és Sándor; 26-án Pál Ottó; 30-án Filep Ibolyka. Hittan-órák ha máskép nincsenek jelezve, ugy d. u. 5 és 7 óra közt vannak. A lelkészi hivatalban tartott órák ideje: szerdán d. e., csütörtökön d. u., szombaton d. e. és d. u.

Vasárnapi iskolák ideje: április 14 és 28. Iskolás növendékek megjelenése kötelező. Vasárnapi iskola kezdete d. e. pont 10 órakor.

Gyermekistentisztelet április 7-én lesz, d. e. a rendes vasárnapi istentisztelet után. Iskolás növendékek megjelenése kötelező.

Dávid Ferenc Egyletünk legközelebbi összejövetele április 17-én lesz a lelkészi hivatalban este 8 órai kezdettel. Előadást tart Németh Ernő egyh. községi gondnok ur.

Nők Szövetségünk összejövetelei áprilisben 11-én és 25-én lesznek. Összejövetelek helye a lelkészi hivatal, ideje 4—7. Összejöveteleken felkért előadók tartanak előadást közérdekü kérdésekről. Nők Szövetsége céljaira 100 lej adományt adott Özv. Bencze Andrásné.

Ifjusági Körünk összejövetelein a közelmultban a következők tartottak előadásokat: Leona Handler amerikai unitárius lel-

készno „Téves európai fogalmak Amerikáról“, Dr. Sándori Mihály „A csángók“, s Németh Ernő „A kimmeriek“ cimen. Áprilisben a Kör csupán két tea-délutánt rendez, 7-én és 21-én. A teák iránt az érdeklődés egyre fokozódik.

Keblitanácsi gyülésünk április 14-én d. e. lesz, az istentisztelet végeztével fél 12 órai kezdettel, a ref. elemi isk. IV. o. tentermében. Tárgysorozat: 1. Gyülés megnyitása, jkv. hitelesitők felkérése. 2. Mult gyülés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Egy keblitanácsosi tisztség betöltése kérdese. 4. Előterjesztések: esperesi vizsgálat ideje, (közben beérkező ügyek). 5. Inditványok, melyek 24 órával a gyülés előtt irásban adandók be.

Istentiszteleteink minden vasárnap d. e. fél 11 órai kezdettel v nnak a ref. elemi isk. IV. o. tantermében, Str. Sf. Voevozi 50 sz.

Buşteniben lelkész április 29-én, az orthodox husvét másodnapján d. e. 10 órai kezdettel urvacsoraosztással egybekötött ünnepi istentiszteletet tart.

Minden megkeresés és az egyházközségünk fenntartására szánt adomány a következő cimre küldendő: Oficiul Parohial Unitarian. Bucureşti 2. Str. Basarabia 47. II. Telefonszámunk: 5-45-79.

Tartalom: *Simén Dániel:* Husvét a lélek ünnepe. 69 old. *Dr. Kiss Elek:* Déva. 70 old. *Kővári Jakab:* Vallásos élet a mai Oroszországban. 71 old. *Fekete Lajos:* Dal az Ismeretlenről. (Vers). 73 old. *Simén Dániel:* Lupényi jegyzőkönyvi kivonat. 74 old. *Ujvári László:* Budapesti levél. 75 old. *B. P.:* Az E. K. Tanács hirei. 76 old. *Telekyné Ferenczy L. Marcella:* Nagyhét. (Vers). 77 old. Tüzhely mellett. *Fekete Lajos:* Unitárius kosár. 78 old. *Izsák Domokos:* Krisztus keresztje. (Vers). 85 old. Irodalom. 86 old. Gyászhirek. 86 old. Egyházi és iskolai mozgalmak. 87 old. Bucureşti-i unitárius egyházközség hirei. 91 old.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuţa 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

1878. Unitarian School
Berkley. California.